

JUSTITSMINISTERIET

Civil- og Politiafdelingen

Dato: 26. november 2008
Kontor: Dyrevelfærdskontoret
Sagsnr.: 2008-5400-0010
Dok.: IBM40114

KOMMENTERET HØRINGSOVERSIGT

OVER

udkast til forslag til lov om forbud mod hold af ræve

I. Høringen

Den 30. september 2008 sendte Justitsministeriet udkast til forslag til lov om forbud mod hold af ræve i høring.

Lovforslaget blev sendt i høring hos følgende myndigheder, organisationer mv.:

Advokatrådet, Alle Dyr's Ret, Anima, Brancheforeningen Fokus på Dyr, Buntmagerlauget i Danmark, Danmarks Civile Hundeførerforening, Danmarks Jægerforbund, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Breton Klub, Dansk Erhverv, Danske Hundeejeres Landsforening, Dansk Hunderegister, Dansk Industri, Dansk Jagthunde Udvalg, Dansk Kennel Klub, Dansk Pelsdyravlerforening, Dansk Pelsgrossistforening, Dansk Racehunde Union, Dansk Ruhår Klub, Dansk Vizsla Klub, Dansk Zoologisk Konservatorforening, Danske Regioner, DAZA – Danish Association of Zoo and Aquaria, Den Danske Dommerforening, Den Danske Dyrlægeforening, Den Danske Hundeforening, Det Biovidenskabelige Fakultet v/ Københavns Universitet, Det Dyreetiske Råd, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet v/ Aarhus Universitet, Det Veterinære Sundhedsråd, Dommerfuldmægtigforeningen, Dyrefondet, Dyrenes Beskyttelse, Dyreværnsforeningen Freja, DyreværnsOrganisationernes SamarbejdsOrganisation (DOSO), Dyreværnsrådet, Forbrugerrådet, Foreningen af Offentlige Anklagere, Fællesrepræsentationen for Specialklubber for Stående Jagthunde i Danmark, Klubben for Field Trial Spaniels, Kommunernes Landsforening, Korthaarklubben i Danmark, Landbrugsraadet, LO, Naturhistorisk Museum, Politiforbundet i Danmark, OASA – Organisation Against the Suffering of Animals, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Ræveavlerforeningen,

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Rådet vedrørende Hold af Særlige Dyr, Vildtforvaltningsrådet, WSPA Danmark og Zoologisk Museum.

Endvidere har Dansk Jack Russell Terrier Klub, Pelsdyrfarmen Starfox v/Bjarne og Ian Mechlenburg, Øgodset v/Henrik Thomsen samt lektor Leif Lau Jeppesen, Biologisk Institut v/Københavns Universitet, afgivet høringssvar vedrørende udkastet.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringssvar. Justitsministeriets kommentarer til høringssvarene er anført med *kursiv*.

II. Høringssvarene

Dansk Arbejdsgiverforening og **Rigspolitiet** har ingen bemærkninger til udkastet.

1. Bemærkninger vedrørende forbuddet mod hold af ræve

Det Dyreetiske Råd, Det Veterinære Sundhedsråd, Dyrenes Beskyttelse, Dyreværnsrådet, DyreværnsOrganisationernes SamarbejdsOrganisation (DOSO) og WSPA Danmark kan tilslutte sig forslaget om at forbyde hold af ræve.

Dansk Pelsdyravlerforening, Den Danske Dyrlægeforening, Landbrugsraadet, Pelsdyrfarmen Starfox v/Bjarne og Ian Mechlenburg, Ræveavlerforeningen, Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet v/Aarhus Universitet og lektor Leif Lau Jeppesen, Biologisk Institut v/Københavns Universitet kan ikke støtte forslaget om at forbyde hold af ræve.

Landbrugsraadet anfører, at det ikke kan støtte, at et lovligt etableret erhverv forbydes på det foreliggende grundlag. Rådet anfører desuden, at der foreligger viden om skærpede indhusningskrav, som kan bidrage til at sikre rævene acceptable forhold, men at der mangler praktiske erfaringer fra udmøntning af denne viden og fra forskning, som vurderer, om disse tiltag kan forbedre rævenes indhusningsforhold til et rimeligt niveau.

Dansk Pelsdyravlerforening opfordrer til, at udkastet til ændring af pelsdyrbekendtgørelsen, som fremgår af udkastet til lovforslag, afprøves, inden et forbud mod ræveavl overvejes.

Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet v/Aarhus Universitet anfører, at det på baggrund af den foreliggende viden om ræves adfærd og fysiologi vil være muligt at fastsætte regler om hold af farmræve, der sikrer et niveau af velfærd på linje med velfærden hos andre produktionsdyr. Forbuddet vil således ifølge det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet kunne erstattes af ændringer af de særlige bestemmelser om ræve i pelsdyrbe-kendtøgørelsen.

Den Danske Dyr lægeforening giver udtryk for den opfattelse, at opdræt af ræve udelukkende bør foregå i volierer, og samtidig bør alle ræve have berigelse af deres miljø.

Ræveavlerforeningen gør opmærksom på, at den frygtsomhed hos rævene, som er et vigtigt argument for at ændre nuværende indhusningsforhold, ikke ses i dagligdagen på farmene. Det er således ifølge foreningen ikke korrekt, at der ikke er sket forbedringer af dette forhold gennem de seneste 10-15 år.

Lektor Leif Lau Jeppesen, Biologisk Institut v/Københavns Universitet, anfører, at regler om hold af ræve bør tage afsæt i praktisk erfaring og videnskabelig evidens samt stille krav om optimering af rævenes velfærd. Anlægs- og driftsomkostningerne i en sådan ræveproduktion vil være højere end i dag, og indførelse af sådanne krav vil derfor nok føre til en afvikling af produktionen af rævepels i Danmark. En sådan fremgangsmåde vil imidlertid ifølge lektor Leif Lau Jeppesen være værdig, fagligt forsvarlig og langt bedre for rævenes velfærd på sigt, fordi det vil have en afsmittende virkning på kravene til ræveproduktion i andre lande.

Formålet med lovforslaget er på baggrund af dyreetiske overvejelser at indføre et forbud mod hold af ræve i Danmark. Baggrunden for forslaget er, at det ikke i almindelighed har været muligt at anvise indhusningsforhold, som sikrer ræve i fangenskab rimelige forhold. Der henvises til pkt. 3 i lovforslagets almindelige bemærkninger. De gengivne hørings svar giver ikke Justitsministeriet anledning til at ændre forslaget.

2. Bemærkninger vedrørende hold af ræve med henblik på træning af hunde til gravjagt

DyreværnsOrganisationernes SamarbejdsOrganisation (DOSO) og **WSPA Danmark** støtter, at forslaget om forbud mod hold af ræve omfatter hold af ræve med henblik på træning af hunde til gravjagt.

Det Dyreetiske Råd har umiddelbart store betænkeligheder ved hold og brug af levende ræve til træning af hunde til gravjagt. Rådet arbejder i øjeblikket på en udtalelse om jagt, hvor det bl.a. undersøger de dyrevelfærdsmæssige og etiske aspekter af moderne jagt. Rådet oplyser, at det i den forbindelse nærmere vil overveje spørgsmålet om hold og brug af levende ræve til træning af hunde til gravjagt.

Danmarks Jægerforbund, Dansk Jack Russell Terrier Klub og Dansk Kennel Klub kan ikke støtte, at forslaget om forbud mod hold af ræve omfatter hold af ræve med henblik på træning af hunde til gravjagt. De understreger vigtigheden af, at hunde oplæres til gravjagt ved brug af levende ræve. Hvis en hund ikke er oplært til at være taktisk og til ikke at udvise for aggressiv adfærd over for ræven, vil det kunne føre til unødige lidelser for begge parter. Foreningerne finder, at hensynet til rævenes velfærd vil kunne varetages ved opstilling af regler om hold af gravoplæringsræve. Dansk Kennel Klub har i den forbindelse fremsendt Dansk Kennel Klubs fællesbestemmelser om anlæg for hold af ræve til brug ved oplæring af gravsøgende jagthunde til gravjagt og for udvælgelse af avlsmateriale. Det er herudover foreningernes opfattelse, at det er nødvendigt at holde rævebestanden på et acceptabelt niveau, bl.a. på grund af sygdomssmitte, og at gravjagt er et middel til at opnå dette.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at de etiske overvejelser om ræves velfærd, der ligger bag forslaget om forbud mod hold af ræve, ligeledes gør sig gældende for hold af ræve med henblik på træning af hunde til gravjagt. Der henvises til pkt. 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Samtidig er Justitsministeriet opmærksom på, at der kan være behov for at regulere bestanden af ræve, bl.a. af hensyn til beskyttelse af visse fuglearter og -habitater, og at gravjagt er en effektiv metode til at varetage dette hensyn. Skov- og Naturstyrelsen har således oplyst, at det er en fordel at have gravjagt i Danmark med henblik på at regulere bestanden af ræve. Efter styrelsens opfattelse vil der fortsat kunne gennemføres gravjagt i Danmark, selv om der ikke er mulighed for at træne hundene i træningsgrave med levende ræve. Der vil dog være større risiko for skader på hunde og ræve, hvis der ikke er mulighed for at teste og træne hundenes reaktioner og temperament ved mødet med en ræv, og gravjagt som jagtform vil derfor ved et forbud mod hold af ræve muligvis blive nedbragt til et minimum, da færre hundeejere vil anvende deres hunde til gravjagt.

Styrelsen kan dog ikke udelukke, at der kan udvikles andre løsninger til træning af hunde end anvendelse af træningsgrave med levende ræve.

Lovforslagets § 4, stk. 1 – hvorefter personer, der har etableret selvstændig virksomhed med hold af ræve før datoen for lovforslagets fremsættelse, kan fortsætte denne virksomhed indtil den 31. december 2016 – omfatter ræve, der holdes med henblik på træning af hunde til gravjagt, hvis betingelserne for at være omfattet af overgangsordningen er til stede.

Når Det Dyreetiske Råds udtalelse om jagt foreligger, vil Justitsministeriet overveje, om der bør indføres særlige regler om hold af ræve med henblik på træning af hunde til gravjagt, således at det også efter den 31. december 2016 vil være muligt at holde ræve med dette formål.

3. Øvrige bemærkninger vedrørende forbuddet mod hold af ræv

Øgodset v/Henrik Thomsen støtter et forbud mod hold af ræve, der retter sig mod de brancher og privatpersoner, som har ræve i fangenskab for sjov eller på baggrund af pengemæssige interesser. Henrik Thomsen mener dog, at det skal være tilladt at holde ræve, når formålet er at hjælpe nødlidende dyr eller for at arbejde for børns opfattelse og forståelse af naturens dyr.

Hold af ræve i zoologiske haver, dyreparker og lignende samt i forbindelse med tekniske eller videnskabelige undersøgelser, der udføres under tilsyn af Dyreforsøgstilsynet, foreslås undtaget fra forbuddet mod hold af ræve, jf. udkastets § 1, stk. 2. Justitsministeriet finder ikke anledning til at foreslå yderligere undtagelser til forbuddet.

4. Bemærkninger til overgangsreglerne

Advokatrådet kan tilslutte sig Justitsministeriets opfattelse af, at forbuddet mod rævehold kan udgøre et ekspropriativt indgreb, hvis der ikke – som i udkastet – fastsættes en overgangsordning eller en dispensationsordning for allerede etablerede ræveavlere.

Den Danske Dyr lægeforening, Det Dyreetiske Råd, Dyrenes Beskyttelse, Dyreværnsorganisationernes Samarbejdsorganisation (DO-SO), Dyreværnsrådet og WSPA Danmark finder, at udfasningsperioderne – på 15 år for personer, der har haft hold af ræve som hovederhverv, og 8 år for øvrige personer – er for lange.

Ræveavlerforeningen og **Dansk Pelsdyravlerforening** anfører, at hvis forholdene på rævefarmene tilsiger en afvikling af erhvervet, bør produktionen indstilles med det samme og ikke udfases over 8 og 15 år.

Pelsdyrfarmen Starfox v/Bjarne og Ian Mechlenburg anfører, at en udfasningsperiode på 2-3 år og udbetaling af ekspropriationserstatning til ræveavlere vil være den bedste løsning.

DyreværnsOrganisationernes SamarbejdsOrganisation (DOSO) og **WSPA Danmark** foreslår en udfasningsperiode på 3 år. Organisationerne er bekendt med problemstillingen vedrørende ekspropriation, men er af den opfattelse, at et forbud, som hviler på saglige argumenter og et ønske om at reflektere samfundsudviklingen i forhold til beskyttelse af dyrevelfærd og den offentlige moral, ikke bør betragtes som et ekspropriativt indgreb.

DOSO og WSPA Danmark har vedlagt et notat vedrørende spørgsmålet om ekspropriation, som er udarbejdet af advokat Kirsten Maxen. I notatet henvises til en række domme, hvor indgreb i næringsrettigheder ikke blev betragtet som ekspropriation, herunder Ugeskrift for Retsvæsen 1987.1 H, der angik en lov, der begrænsede praktiserende lægers honorarstigninger, og Ugeskrift for Retsvæsen 1982.109 H, der angik et forbud mod formaling af fisk ombord på skibe. I notatet nævnes endvidere, at der på dyreværnsområdet tidligere er blevet gennemført indskrænkninger i adgangen til næringsudøvelse uden fastsættelse af tilsvarende overgangsordninger, f.eks. forbud mod besiddelse og avl af hunde af racen pit bull og tosa, jf. bekendtgørelse nr. 748 af 14. november 1991 om forbud mod hold af særligt farlige hunde, og at der i den forbindelse ikke blev fastsat en udfasningsperiode. Endelig henvises i notatet til lov nr. 460 af 17. juni 2008 om arbejdsgivers brug af jobklausuler, hvor der for eksisterende jobklausuler alene blev fastsat en overgangsperiode på et år.

Udøvelse af virksomhed med opdræt af ræve udgør en rettighed, der er beskyttet af grundlovens § 73, og et forbud mod hold af ræve vil derfor indebære et indgreb i en rettighed, der er omfattet af grundlovens ejendomsbegreb. Et forbud mod hold af ræve vil efter omstændighederne kunne ramme allerede etablerede ræveavlere mv. så økonomisk intensivt, at indgrebet må anses for ekspropriativt, medmindre der fastsættes en overgangsordning eller en dispensationsordning, som indebærer, at de på-

gældende – også efter indførelsen af et forbud på området – vil kunne fortsætte deres virksomhed i en længere årrække.

Det er Justitsministeriets vurdering, at der med fastsættelsen af en udfasningsperiode på 15 år vil kunne opnås en tilstrækkelig grad af sikkerhed for, at ingen af de eksisterende ræveavlere mv. vil kunne komme igennem med et krav om, at der er tale om et ekspropriativt indgreb, og at de derfor er berettiget til erstatning fra staten. Det er endvidere Justitsministeriets vurdering, at der vil kunne fastsættes en kortere udfasningsperiode (en 8-årig udfasningsperiode) for de pelsdyravlere mv., der ikke har hold af ræve som deres hovederhverv, da indgrebet er mindre intensivt – i sammenligning med indgrebets intensitet for personer, der har hold af ræve som hovederhverv.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4 i lovforslagets almindelige bemærkninger. Justitsministeriet skal i forhold til Kirsten Maxens notat om ekspropriation, herunder de eksempler på regulering af erhvervsvirksomhed, der er nævnt i notatet, bemærke, at det – som også fremhævet under pkt. 4.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger – beror på et samlet skøn over et indgrebs beskaffenhed, om det har karakter af et ekspropriativt indgreb. I den forbindelse kan der bl.a. lægges vægt på, om man med indgrebet (fuldstændigt) forbyder et erhverv, som drives lovligt, eller om man blot foretager en mere almindelig regulering af rammerne for udøvelsen af en bestemt erhvervsaktivitet. Det skal i øvrigt bemærkes, at lov om arbejdsgivers brug af jobklausuler er gennemført som en ekspropriationslov.

5. Bemærkninger vedrørende de foreslåede ændringer af pelsdyrbekendtgørelsen

Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultet v/Aarhus Universitet mener, at det ud fra en velfærdsmæssig synsvinkel er både uproblematisk og hensigtsmæssigt at fjerne kravene om gravekasse, jf. pelsdyrbekendtgørelsens § 27, 2. pkt., 2. led, og om bundplade i burene, jf. § 35, stk. 4, 2. pkt. Det har således ikke været muligt at dokumentere, at ræve har præference for enten fast bund eller trådbund. Tilsvarende har det ikke kunnet dokumenteres, at ræve har behov for at grave, hvorfor en gravekasse primært har værdi som miljøberigelse, hvilket kan opnås på flere andre måder.

Ræveavlerforeningen anfører – for så vidt angår kravet om et fintmasket net i bunden af buret hos hvalpe, jf. lovforslaget til nyaffattelse af pelsdyrbekendtgørelsens § 32 – at kravet i lighed med kravet om fast bund vil

medføre, at der samles gødningsrester og uld i burene i fødselsperioden, og en daglig rengøring heraf vil medføre unødigt forstyrrelse af rævene. Foreningen anfører desuden, at hvalpene i dag færdes hurtigt og helt uden problemer på burets normale bund.

For så vidt angår Ræveavlerforeningens bemærkninger vedrørende et fintmasket trådnæt i bunden af buret hos hvalpe bemærkes, at lektor Leif Lau Jeppesen, Københavns Universitet, har konstateret, at hvalpe i en kort periode efter fravæning har svært ved at gå på det trådnæt, der passer til voksne ræve, jf. pkt. 6.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

6. Øvrige bemærkninger

Ræveavlerforeningen og Pelsdyrfarmen Starfox v/Bjarne og Ian Mechlenburg anfører, at systematisk brug af nakketang er nødvendig i praksis, og at forbuddet herimod derfor bør ophæves.

Det er i medfør af § 29 i den gældende pelsdyrbekendtgørelses ikke tilladt rutinemæssigt at bruge nakketang til indfangning af ræve. Bestemmelsen bygger på Europarådets rekommandation af 22. juni 1999 vedrørende pelsdyr, bilag C, nr. 12, hvoraf det fremgår, at rutinemæssige brug af nakketang til indfangning af ræve skal undgås. Justitsministeriet foreslår med ændringen af pelsdyrbekendtgørelsen, at nakketangens tænger skal være beklædt med kraftigt gummi, da brugen heraf ellers kan medføre tandskader på ræven, jf. pkt. 6.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

DyreværnsOrganisationernes SamarbejdsOrganisation (DOSO) og WSPA Danmark mener, at forbuddet mod hold af ræve bør udvides til at omfatte mårhunde.

Justitsministeriet er ikke bekendt med, at der på nuværende tidspunkt skulle være behov eller grundlag for at forbyde hold af mårhunde.